

ДОГОВІР ЯК СПОСІБ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Дослідження законодавства як України, так і Російської Федерації, приводить до висновку, про існування договірному способу регулювання деяких фінансових відносин [1; 2; 3]. Це, на наш погляд, відповідь на питання щодо ефективного правового забезпечення ринкових процесів в економіці. Явич Л.С. звертає увагу на те, що зв'язок правової форми з економічними відносинами має подвійний характер. З одного боку, матеріальні умови життя визначають у кінцевому підсумку зміст державної волі, що виражається у праві. З другого боку, право здійснює свою соціальну функцію лише у процесі реалізації його норм у суспільних відносинах. Правовідносини, що складаються при цьому, мають відповідати їх соціально-економічному змісту, інакше норми права належним чином не діють і не виконують своєї прогресивно-регулюючої функції стосовно економіки. Таким чином, коли йдеться про важливу проблему зв'язку між економікою і правом, слід аналізувати не тільки процес правоутворення та його результати, а й процес реалізації юридичних норм, передусім правовідносини [4, с. 15].

З огляду на вищенаведене, слід зауважити, що важливим для держави стає не тільки результат, наприклад, отримання податкових доходів, а і можливість платника податку виконати свій обов'язок. Це є також втіленням таких принципів оподаткування як: зручність сплати податкових платежів для зобов'язаного суб'єкта та принципу стимулювання здійснення певної діяльності.

Задля забезпечення балансу між публічними і приватними інтересами використовується договір. Розглядаючи публічні договори у фінансовому праві, Солдатенко О.В. дійшов висновку, що ті договори, котрі укладаються суб'єктами публічного права, направлені на реалізацію публічного інтересу і стосуються розподілу грошових коштів, є договорами у фінансовому праві [5, с. 217].

Наведене визначення окреслює найбільш загальні риси, що притаманні договору у фінансовому праві, а тому вбачається необхідність виділити два основних різновиди договорів у фінансовому праві: нормативні та індивідуально-правові. Нормативні договори дають можливість на міжнародному рівні врегулювати питання уніфікації фінансового законодавства, а на державному – питання розмежування компетенції уповноважених суб'єктів фінансового правовідношення (держави, її окремих органів та органів місцевого самоврядування). Індивідуальні договори дають можливість врегулювати відносини, що складаються між державою, органами місцевого самоврядування, з однієї сторони, та іншим суб'єктом фінансового

правовідношення, з другої сторони, у частині, що дозволена імперативною нормою права.

М.В. Карасева, розглядаючи відносини щодо надання інвестиційного податкового кредиту, відмітила, що сторони юридично нерівні, це знаходить своє вираження, перш за все, у тому, що в таких правовідносинах вони реалізують не однотипну, а різну правоздатність. Як результат фінансовий орган приймає владне управлінське рішення про надання кредиту. А сам договір – це так зване роз'яснення до рішення фінансового органу надати податковий кредит [6, с. 67-68].

З огляду на формальну приналежність до договірному способу регулювання правовідношення, інвестиційний податковий кредит, не є договором у цивільно-правовому аспекті. Головною ознакою, що відрізняє договір у цивільному праві від індивідуального договору в фінансовому праві є принцип свободи договору. Сутність цього принципу розкривається, насамперед, у ст. 3, 6, 627 Цивільного кодексу України [7]. Відповідно до ст. 627 Цивільного кодексу України сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Принцип свободи договору також проявляється через можливість відступу від положень актів цивільного законодавства та можливість врегулювати свої відносини на власний розсуд.

Ще однією стороною принципу свободи договору у цивільному праві є вільне волевиявлення сторін на вступ у договірні відносини. Однак, у цьому випадку аналогічна ситуація простежується і у договірних фінансових правовідносинах. “Реалізація обов’язків і прав суб’єктів фінансового правовідношення – це вольовий акт. Ні права, ні обов’язки не зможуть бути реалізовані, якщо суб’єкти не виявлять своєї волі. У зв’язку з цим теоретично і практично значимим є питання про відповідність індивідуальної волі суб’єкта (тобто волі уповноважено або зобов’язаного суб’єкта) і державної волі, що виражена в правовій формі” [6, с. 226].

З огляду на певну невідповідність договірних конструкцій у фінансовому праві договірним конструкціям у цивільному праві, неможна не сказати про зародження договірних основ у способах регулювання фінансових правовідносин.

Література

1. Про порядок погашення зобов’язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами [Текст] : Закон України від 21.12.2001 № 2181-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 10. – Ст. 44.
2. Бюджетний кодекс України [Текст] : від 21.06.2001 № 2542-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – Ст. 189.
3. Налоговый кодекс Российской Федерации [Текст] // Собрание законодательства Российской Федерации. – 1998. – № 31. – Ст. 3824.
4. Явич, Л. С. Право и общественные отношения (Основные аспекты содержания и формы советского права) [Текст] / Л. С. Явич. – М. : Юрид. Лит-ра, 1971. – 252 с.

5. Договор в публичном праве [Текст] : сборник научн. ст. / под ред. Е. В. Гриценко, Е. Г. Бабелюк. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 280 с.
6. Карасева М. В. Финансовое правоотношение [Текст] / М. В. Карасева ; Рос. акад. наук. Саратов. фил. Ин-та государства и права РАН. – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 2001.– 283 с.
7. Цивільний кодекс України [Текст] : від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.

Котенко, А.М. Договір як спосіб регулювання відносин, що становлять предмет фінансового права [Текст] / А.М. Котенко // Актуальні проблеми правового регулювання фінансово-кредитних відносин в умовах кризи: практика правозастосування і шляхи її вдосконалення: зб.тез доп. за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (4 - 5 червня 2010 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2010. - С. 42-44.